

Національне агентство України
з питань державної служби

Центр адаптації державної служби
до стандартів Європейського Союзу

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Київ - 2017

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

ББК 67.301.01+67.305я73+67.9(4Укр)301я73

Д48

За загальною редакцією д. політ. н., проф. Костянтина ВАЩЕНКА

Авторський колектив: к.держ.упр. Марина КАНАВЕЦЬ (керівник авторського колективу), Юлія ЛИХАЧ, Іван РОЩИН, Марина ЖУРАВЕЛЬ.

Місцеве самоврядування в країнах Східного партнерства / [М. Канавець (кер. авт.колективу), Ю. Лихач, І. Рощин, М. Журавель; за заг. ред. К.Ващенко].

Національне агентство України з питань державної служби

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, здійснює функціональне управління державною службою.

Одним із основних завдань Національного агентства України з питань державної служби є методична підтримка діяльності служб управління персоналом у державних органах.

Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу

Державна установа, що належить до сфери управління Національного агентства України з питань державної служби. Серед напрямів діяльності Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу: удосконалення чинних та сприяння впровадженню нових стандартів і процедур роботи посадових осіб місцевого самоврядування, діяльності органів місцевого самоврядування на основі кращої світової практики.

Це видання було опубліковане за підтримки Європейського Союзу та його держав - членів. Зміст цього видання є виключною відповідальністю її авторів та не може жодним чином сприйматися як такий, що відображає точку зору Програми «U-LEAD з Європою», Європейського Союзу та його держав-членів.

ББК 67.301.01+67.305я73+67.9(4Укр)301я73

Інформацію та матеріали, що містяться у виданні, дозволяється вільно копіювати, перевидавати й розповсюджувати по всій території України за умови, що при такому копіюванні, перевиданні й розповсюдженні є посилання на Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу.

**© Центр адаптації державної служби
до стандартів Європейського Союзу, 2017**

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 497 від 09.09.2015 р.

ВСТУПНЕ СЛОВО

В Україні розпочато реалізацію реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади, яку визначено одним із ключових пріоритетів реформування відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Розпочатий курс реформ передбачає формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади з метою створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Ефективна реалізація реформи місцевого самоврядування також вимагає посилення спроможності органів місцевого самоврядування, які є важливим інститутом реального народовладдя та дієвим інструментом реалізації інтересів територіальної громади. Водночас вони не

завжди мають у своєму розпорядженні новітні технології управління людськими ресурсами та достатній кадровий потенціал з необхідною фаховою компетентністю.

Для досягнення поставлених цілей та відповідно до Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та Концепції реформування місцевого самоврядування, та територіальної організації влади в Україні розпочато реформу служби в органах місцевого самоврядування, яка передбачає встановлення нових правових та організаційних засад служби в органах місцевого самоврядування як професійної та політично неупередженої діяльності на благо держави і громади, а також для гарантування реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування.

Здійснення в Україні структурних реформ, зокрема державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, вимагає високого рівня професійної компетентності та професійного розвитку посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад.

У зв'язку з цим, сьогодні ми працюємо над розробкою Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, яка забезпечить підвищення рівня їх професійної компетентності, буде зорієнтована на потреби особистості у професійному розвитку впродовж життя та сприятиме впровадженню принципів належного врядування.

Ефективна реалізація реформи місцевого самоврядування неможлива без безпосередньої участі, підтримки та сприяння представників експертного середовища, громадських інститутів, міжнародних партнерів, а також врахування кращого міжнародного досвіду та європейських принципів належного врядування.

Ця брошура є спробою здійснити короткий огляд та аналіз систем місцевого самоврядування країн «Східного партнерства», а також пріоритетів їх розбудови.

**Голова
Національного агентства України
з питань державної служби**

Костянтин Ващенко

Реформування місцевого самоврядування в країнах «Східного партнерства»

Зовнішньополітична ініціатива «Східне партнерство» поширюється на 28 держав-членів ЄС та шість східноєвропейських сусідів ЄС — Азербайджан, Білорусь, Вірменію, Грузію, Молдову та Україну.

Ініціативу започатковано 07 травня 2009 року на Празькому установчому саміті з метою поглиблення співпраці держав Східної Європи та Південного Кавказу з ЄС, оновлення договірно-правової бази відносин ЄС зі східними сусідами шляхом заміни чинних угод про партнерство та співробітництво на угоди про асоціацію, створення поглиблених та всеохоплюючих зон вільної торгівлі, лібералізацію візового режиму між ЄС та державами-партнерами тощо.

Багатостороннє співробітництво у «Східному партнерстві» реалізується через широке коло питань, починаючи з підтримки демократії, належного управління і стабільності в еко-

номічній площині, енергетичній безпеці та контактів між людьми.

Багатосторонній вимір діяльності «Східного партнерства» функціонує на чотирьох рівнях:

- Саміти за участю глав держав та урядів держав-членів ЄС та країн-партнерів (проводяться раз на два роки).

- Засідання міністрів закордонних справ країн ЄС і країн-партнерів (проводяться, як правило, раз на рік в Брюсселі). Засідання присвячені оцінці досягнутого прогресу та обговоренню перспектив подальшого розвитку відносин. На них відбувається політичне схвалення основних цілей та робочих програм діяльності багатосторонніх тематичних платформ «Східного партнерства».

- Тематичні платформи «Східного партнерства». На тематичних платформах здійснюється обмін інформацією та досвідом країн-партнерів у контексті здійснення реформ та інституційних перетворень. Діяльність платформ також сприяє налагодженню безпосередніх зв'язків між експертами країн-партнерів та держав-членів ЄС. Засідання кожної з тематичних платформ відбуваються щонайменше двічі на рік. Платформи підзвітні засіданням міністрів закордонних справ.

- Робочі групи (панелі) для підтримки роботи тематичних платформ у конкретних сферах.

«Східне партнерство» спирається на чотири тематичні платформи у конкретних сферах:

«Демократія, належне врядування та стабільність». Розглядає питання демократії та прав людини; юстиції, свободи та безпеки; безпеки та стабільності. Координує питання імплементації двох ініціатив-флагманів: «Інтегроване управління кордонами» та «Попередження, підготовка та запобігання наслідкам природних та техногенних катастроф».

«Економічна інтеграція та зближення з політиками ЄС». Розглядає питання торговельного та регуляторного наближення; соціально-економічного розвитку; довкілля та зміни клімату. Координує питання імплементації ініціативи-флагмана «Інструмент сприяння малому та середньому бізнесу».

«Енергетична безпека». Розглядає питання зміцнення солідарності; підтримки розвитку інфраструктури, взаємозв'язків та диверсифікації постачань; гармонізації політик у сфері енергетики. Координує питання імплементації ініціатив-флагманів «Розвиток регіональних ринків електроенергії, підвищення енергоефективності та використання відновлювальних енергоресурсів» та «Управління довкіллям».

«Міжлюдські контакти». Розглядає питання культури; освіти та науки; інформаційного суспільства та медіа.

У рамках тематичної платформи «Демократія, належне врядування та стабільність», діє підгрупа з питань реформи державного управління, яка ставить за мету вирішення шести завдань:

1. Закликати уряди країн Східного партнерства: прийняти і впровадити Національні стратегії місцевого самоврядування і реформи державного управління після консультацій з організаціями громадянського суспільства; знизити адміністративні навантаження на платників податків; скоротити число органів державної влади з однаковими функціями; поширювати інформацію і підвищувати поінформованість громадян про реформи, передовий досвід і поточну ситуацію в різних країнах щодо реформи державного управління; дотримуватися Європейської хартії місцевого самоврядування.

2. Забезпечити незалежний нагляд за проведенням реформ державного управління та проектів Європейського співробітництва, включаючи проекти бюджетного фінансування та проекти, що фінансуються програмою Комплексного розвитку інституційного потенціалу.

3. Сприяти підписанню Республікою Білорусь Європейської хартії місцевого самоврядування.

4. Залучати громадянське суспільство до процесу прийняття рішень при проведенні урядових переговорів з ЄС з питань надання підтримки або висунення пропозицій щодо проектів, стратегій і спільних програм у сфері реформи державного управління.

5. Створити додатковий майданчик в рамках спільних програм, який дозволить місцевим громадським об'єднанням забезпечити швидке і ефективне навчання посадовців органів місцевого самоврядування.

6. Організовувати підготовку та навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на основі проведеного аналізу.

Реформування державного управління і реформа місцевого самоврядування в країнах Східного партнерства вважаються одними із пріоритетніших на найближчі роки. Крім того, відповідно до схваленого Плану дій на 2016–2017 роки постійної конференції регіональних і місцевих органів влади «Східного партнерства» (CORLEAP) передбачено вирішення трьох ключових завдань:

- децентралізація і реформування державного та муніципального управління;
- обмін передовим досвідом державного та муніципального управління і економічного розвитку, у тому числі в контексті територіального співробітництва;
- джерела фінансування для місцевих і регіональних органів державної влади.

Інститут місцевого самоврядування є однією із базових засад сучасної демократичної

системи управління, втіленням влади народу у специфічній формі і на відповідному рівні. На сьогодні всі країни Східного партнерства сформували власну нормативно-правову базу, яка встановлює основні принципи розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також основні правила функціонування, компетенції та завдання місцевого самоврядування, що ґрунтуються на європейських принципах належного врядування, проте система місцевого самоврядування кожної з країн має свої особливості, завдання та пріоритети розвитку. У зв'язку з цим, обмін досвідом та кращими практиками країн-членів ЄС та країн Східного партнерства у цій сфері набувають особливого значення для зміцнення потенціалу та подальшого розвитку інститутів державного управління та місцевого самоврядування країн Східного партнерства.

*АЗЕРБАЙДЖАНСЬКА
РЕСПУБЛІКА*

Географічне положення: має спільні кордони з Ісламською Республікою Іран, Грузією, Російською Федерацією, Республікою Вірменія та Турецькою Республікою.

Столиця: місто Баку.

Територія: 86,6 тис. кв. км.

Населення: чисельність населення Азербайджанської Республіки на початок 2017 року становить 9 млн. 810,0 тис. осіб.

Етнічний склад: більшість населення країни — азербайджанці (91,6 %). Також на території Азербайджану проживають росіяни (1,3 %), вірмени (1,3 %), талиші (1,3 %), аварці (0,6 %), турки (0,4 %), татари (0,3 %), українці (0,3 %), цахури (0,1 %), грузини (0,1 %), євреї (0,1 %) курди (0,1 %) та інші народи (2,5 %).

Державна мова: азербайджанська.

Форма держави: Азербайджан — демократична, правова, світська, унітарна, президентська республіка. Державна влада базується на принципі поділу влади: законодавчу владу здійснює Міллі Меджліс Азербайджанської Республіки, виконавча влада належить Президенту Азербайджанської Республіки, судову владу здійснюють суди Азербайджанської Республіки.

Грошова одиниця: Манат (AZM).

Правове регулювання

Правове регулювання місцевого самоврядування в Азербайджанській Республіці здійснюється відповідно до:

☑ Конституції Азербайджанської Республіки;

☑ Закону Азербайджанської Республіки «Про територіальний устрій та адміністративно - територіальний поділ» від 13 червня 2000 року № 892-ІГ;

☑ Закону Азербайджанської Республіки «Про статус муніципалітетів» від 02 липня 1999 року № 698-ІQ;

☑ Закону Азербайджанської Республіки «Про муніципальну службу» від 30 листопада 1999 року № 765-ІQ;

☑ Закону Азербайджанської Республіки «Про адміністративний нагляд за діяльністю муніципалітетів» від 13 травня 2003 року № 454-ІІІ.

Адміністративно-територіальний устрій

Законодавство про територіальний устрій та адміністративно-територіальний поділ Азербайджанської Республіки складається з Конституції Азербайджанської Республіки, Закону Азербайджанської Республіки «Про територіальний устрій та адміністративно-територіальний поділ», а також інших законодавчих актів Азербайджанської Республіки.

Територіально Азербайджанська Республіка поділяється на 66 районів, 1 автономну республіку та 78 міст. Усього в Азербайджані нараховується 1607 муніципалітетів.

Місто — адміністративно-територіальна одиниця з населенням понад 15 тисяч осіб, більшість із яких зайнята у промисловості, економіці, соціальній або невиробничій сферах (на державній або муніципальній службі, у комунальному господарстві, на об'єктах громадського харчування, культурних або історичних об'єктах тощо). Місто є адміністративним, економічним або культурним центром прилеглих територіальних одиниць.

Один раз на десять років Міллі Меджліс Азербайджанської Республіки публікує збірник, який містить відомості щодо адміністративно-територіального поділу Азербайджанської Республіки.

Місцеве самоврядування

Місцеве самоврядування в Азербайджанській Республіці — це система організації діяльності громадян, що надає їм можливість самостійно й вільно вирішувати питання місцевого значення та реалізовувати частину функцій держави з метою забезпечення інтересів місцевого населення відповідно до частини II статті 144 Конституції Азербайджанської Республіки.

Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

Громадяни Азербайджанської Республіки реалізують право місцевого самоврядування шляхом виборів у муніципалітети, безпосереднього волевиявлення, опитування думок, вільного їх висловлювання, висунення пропозицій, а також у інших формах.

Громадяни незалежно від раси, національності, статі, мови, походження, майнового стану, посади, ставлення до релігії, переконань, професії, приналежності до політичних партій, профспілок та інших громадських об'єднань, можуть здійснювати місцеве самоврядування як прямо, так і через своїх представників.

Система місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування в Азербайджанській Республіці здійснюють в установленому законом порядку представницькі колегіальні органи (муніципалітети), до яких входять члени муніципалітетів, обрані шляхом вільного, особистого й таємного голосування на засадах загального, рівного, прямого виборчого права або зборів громадян.

Муніципалітет — форма місцевого самоврядування у межах встановлених законом територіальних меж. Муніципалітет має свою власність, місцевий бюджет, виборні муніципальні органи та самостійно вирішує питання місцевого значення, віднесені до його повноважень Конституцією Азербайджанської Республіки та Законом Азербайджанської Республіки «Про територіальний устрій та адміністративно-територіальний поділ». Муніципалітети створюються і функціонують на засадах рівноправності.

Виконавчим органом муніципалітету є його виконавчий апарат, який складається із голови муніципалітету і сформованих ним структурних підрозділів та інших виконавчих структур.

Структуру виконавчого апарату, штатний розпис, посадову інструкцію муніципального службовця та кошторис видатків затверджує муніципалітет.

Керівництво виконавчим апаратом здійснює голова муніципалітету.

До повноважень виконавчого апарату муніципалітету належать організаційні, інформаційні, канцелярські питання, матеріально-технічне забезпечення муніципалітету, а також постійних та інших комісій муніципалітету. Виконавчий апарат виконує доручення голови муніципалітету, забезпечує реалізацію рішень муніципалітету. Керівники структурних підрозділів виконавчого апарату звітують про виконану роботу перед муніципалітетом і головою муніципалітету, надають інформацію щодо питань, які належать до їхньої компетенції, на засіданнях постійних та інших комісій.

Органи державної влади Азербайджанської Республіки створюють необхідні правові, організаційні та матеріально-фінансові умови для формування і розвитку муніципалітетів, надають допомогу населенню у реалізації права на місцеве самоврядування.

Асоціації місцевого самоврядування

В Азербайджанській Республіці існує три типи національних об'єднань органів місцевого самоврядування (міські, районні та сільські національні об'єднання), які були сформовані 2006 році.

Муніципальна служба

Муніципальна служба — постійна професійна діяльність в органах місцевого самоврядування для виконання повноважень цих органів.

Особи, що займають посади в муніципальних органах, є муніципальними службовцями.

Муніципальний службовець

Муніципальний службовець — робітник, який призначений на посаду в органи місцевого самоврядування та перебуває в цих органах на оплачуваній роботі.

Прийняття на муніципальну службу

Громадяни приймаються на муніципальну службу на конкурсних засадах. Конкурсна комісія муніципалітету складається із 5 членів і службовців муніципалітету.

Конкурсна комісія оцінює відповідність кандидатів обраній посаді згідно з їхнім рівнем знань, професійною підготовкою, загальним кругозором і якостям, що вимагаються для відповідної посади.

Правовий статус муніципальних службовців

Муніципальні службовці мають такі права:

- вимагати у посадової особи, яка має повноваження приймати на роботу і звільняти з роботи, письмового закріплення своїх службових обов'язків і створення необхідних умов для їх виконання;
- отримувати в порядку, встановленому законодавством Азербайджанської Республіки, у відповідних органів, установ, організацій та громадян необхідну інформацію і документи для виконання своїх посадових повноважень;
- брати участь у прийнятті рішень, пов'язаних з розглядом та вирішенням питань у межах своїх повноважень;
- створювати професійні спілки, вступати в них і представляти їх;
- отримувати додаткову освіту;
- вносити пропозиції щодо удосконалення муніципальної служби;
- вимагати забезпечення захисту своїх прав і свобод.

Обов'язки муніципальних службовців:

- дотримання у своїй діяльності Конституції Азербайджанської Республіки та Закону Азербайджанської Республіки «Про правила етичної поведінки муніципальних службовців» та інших законів Азербайджанської Республіки;

- розгляд у межах своїх повноважень і в порядку, встановленому законодавством Азербайджанської Республіки, звернень громадян, підприємств, установ та організацій;

- виконання рішень і розпоряджень, прийнятих керівництвом відповідно до Законів Азербайджанської Республіки «Про статус муніципалітетів», «Про муніципальну службу», інших законодавчих актів Азербайджанської Республіки та статуту муніципалітетів;

- дотримання трудової і виконавської дисципліни;

- координація своєї діяльності з відповідними структурами місцевої виконавчої влади та здійснення взаємодії при вирішенні місцевих проблем.

Для муніципальних службовців передбачені такі пов'язані зі службою обмеження:

- обіймати посаду у законодавчому, виконавчому і судовому органах, а також бути членом правління Центрального банку Азербайджанської Республіки;

- використовувати інформацію, що стала їм відома у зв'язку з виконанням обов'язків, з метою, що виходить за рамки службових повноважень.

Професійний розвиток

Муніципальні службовці постійно залучаються до професійної підготовки та підвищення кваліфікації у навчально-науковій установі відповідного органу виконавчої влади.

Європейська хартія місцевого самоврядування

Азербайджанська Республіка ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування у 2001 році і тим самим взяла на себе зобов'язання щодо місцевого самоврядування. Відповідно до параграфу 2 статті 12 Європейської хартії, Азербайджанська Республіка заявила про прийняття зобов'язань, визначених відповідними статтями та пунктами Європейської хартії.

*РЕСПУБЛІКА
БІЛОРУСЬ*

Географічне положення: держава в центральній частині Європи. Межує з Республікою Польща, Литовською Республікою, Російською Федерацією та Україною.

Столиця: місто Мінськ.

Територія: 207,6 тис. кв. км.

Населення: чисельність населення Республіки Білорусь на початок 2016 року складала 9 млн. 498,4 тис. осіб, 77,6% якого зосереджено в містах. У столиці Білорусі – місті Мінськ – проживає 1 млн. 959,8 тис. осіб – п'ята частина населення країни.

Етнічний склад: Білорусь – багатонаціональна держава, у якій мешкають білоруси (83,4%), росіяни (8,2%), поляки (3,1%), українці (1,7%), євреї (0,13%) та інші народи (3,5%). Представники близько 140 націй постійно проживають в країні.

Державна мова: білоруська і російська.

Форма держави: Республіка Білорусь – суверенна, унітарна, демократична, соціальна і правова держава. Державну владу в Республіці Білорусь здійснюють Президент Республіки Білорусь, Парламент (Національні Збори) і Уряд Республіки Білорусь (Рада Міністрів), суди Республіки Білорусь.

Грошова одиниця: білоруський рубль (BYN).

Правове регулювання

Правове регулювання місцевого самоврядування у Республіці Білорусь здійснюється відповідно до:

- ☑ Конституції Республіки Білорусь;
- ☑ Закону Республіки Білорусь «Про адміністративно - територіальний устрій Республіки Білорусь» від 05 травня 1998 року № 154-З;
- ☑ Закону Республіки Білорусь «Про державну службу в Республіці Білорусь» від 14 червня 2003 року № 204-З;
- ☑ Закону Республіки Білорусь «Про місцеве управління і управління в Республіці Білорусь» від 04 січня 2010 року № 108-З.

Адміністративно-територіальний устрій

В адміністративно-територіальному відношенні територія держави поділяється на: 6 областей і 1 столичний округ, 118 районів, 112 міст і 92 селища міського типу.

Населеними пунктами є міста, селища міського типу та сільські населені пункти.

Населені пункти відносяться до певних категорій залежно від:

- чисельності населення;
- рівня розвитку і спеціалізації виробничої та соціальної інфраструктури;
- державних функцій, здійснюваних на відповідній території.

Міста обласного підпорядкування — населені пункти з чисельністю населення не менше 50 тисяч осіб, які є адміністративними, великими економічними та культурними центрами з розвинутою виробничою і соціальною інфраструктурою. В окремих випадках до міст обласного підпорядкування можуть бути віднесені населені пункти з чисельністю населення менше 50 тисяч осіб, які є адміністративними, великими економічними та культурними центрами, що мають важливе промислове, історичне значення, перспективи подальшого розвитку і зростання чисельності населення.

Місцеве самоврядування

Місцеве самоврядування - форма організації і діяльності населення, що проживає на відповідній території для самостійного вирішення безпосередньо або через обрані ними органи соціальних, економічних і політичних питань місцевого значення, виходячи із загальнодержавних інтересів та інтересів громадян, особливостей розвитку адміністративно-територіальних одиниць на основі власної матеріально-фінансової бази та залучених коштів.

Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

Місцеве управління і самоврядування здійснюється громадянами через місцеві Ради депутатів, виконавчі і розпорядчі органи, органи територіального громадського самоврядування, місцеві референдуми, збори та інші форми прямої участі в державних і суспільних справах.

Система місцевого самоврядування

Система органів місцевого управління складається з трьох територіальних рівнів: обласного, базового та первинного; включає обласні, міські, районні, селищні та сільські виконавчі комітети, місцеві адміністрації районів у містах.

До обласного територіального рівня відносяться обласні, Мінські міські Ради. Ради обласного рівня є вищестоящими по відношенню до Рад базового та первинного територіального рівня.

До базового територіального рівня відносяться міські (міста обласного підпорядкування), районні Ради. Ради базового рівня є вищестоящими по відношенню до Рад первинного територіального рівня.

Мінська міська Рада також володіє правами Ради базового рівня.

До первинного територіального рівня відносяться міські (міста районного підпорядкування), селищні, сільські Ради.

Повноваження органів місцевого самоврядування

Законодавством про місцеве самоврядування в Республіці Білорусь усі типи Рад наділені загальними та виключними повноваженнями.

До виключних повноважень Рад відносяться:

- затвердження бюджету і звітів про його виконання, програми соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- визначення порядку управління і розпорядження власністю;
- встановлення податків і зборів;

- скликання місцевих референдумів.

Ради також мають право змінювати кордони й назви населених пунктів, а також назви вулиць тощо. Ради можуть затверджувати засоби масової інформації, визначати ставки за оренду водних об'єктів, брати участь у міжнародному співробітництві.

Територіальне місцеве самоврядування

Територіальне громадське самоврядування - діяльність громадян на добровільних засадах за місцем їх проживання на частині території адміністративно - територіальної одиниці (території мікрорайонів, житлових комплексів, кварталів, вулиць, дворів, агромістечок, селищ, сіл тощо) з метою вирішення питань місцевого значення безпосередньо або через органи територіального громадського самоврядування.

Основною метою територіального громадського самоврядування є розвиток і здійснення на відповідній частині адміністративно-територіальної одиниці ініціатив громадян з питань місцевого значення.

Рішення про створення і скасування органів територіального громадського самоврядування приймається місцевими зборами.

Місцеві збори — спільна присутність групи громадян, які зібралися для обговорення питань державного і суспільного життя республіканського або місцевого значення; ос-

новна форма безпосередньої участі громадян в управлінні справами суспільства і держави.

Виконавчі та розпорядчі органи

Виконавчі та розпорядчі органи є державними органами. Формою роботи виконкомів є засідання. ***До складу виконкому входять:***

- голова;
- заступники (заступник) голови;
- керуючий справами (секретар);
- члени виконкому.

Виконавчий комітет у межах своїх повноважень приймає рішення. Рішення виконавчого комітету приймаються простою більшістю від встановленого складу виконавчого комітету, підписуються головою виконавчого комітету та керуючим справами (секретарем) виконавчого комітету.

До компетенції виконавчого комітету входить:

- розробка та внесення для затвердження до Ради схеми управління місцевим господарством і комунальною власністю, а також пропозицій щодо організації охорони громадського порядку;
- розробка і внесення для затвердження в Раду проектів програм економічного і соціального розвитку, місцевого бюджету, подання Раді звітів про їх виконання;
- забезпечення на відповідній території дотримання Конституції та законів Респу-

бліки Білорусь, актів Президента Республіки Білорусь, рішень Ради та вищих державних органів, прийнятих у межах їх компетенції;

- організація отримання доходів місцевим бюджетом і їх використання за цільовим призначенням;

- прийняття рішень про випуск місцевих цінних паперів та проведення аукціонів;

- розпорядження комунальною власністю адміністративно-територіальної одиниці в порядку, встановленому Радою;

- прийняття рішень про створення, реорганізацію і ліквідацію підприємств, організацій, установ та об'єднань комунальної власності;

- згода на розміщення на підвідомчій території підприємств, організацій, установ та об'єднань, які не перебувають у комунальній власності відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

- здійснення в порядку, встановленому законодавством Республіки Білорусь контролю на підвідомчій території за використанням комунальної власності;

- рішення відповідно до законодавства Республіки Білорусь питань землеустрою та землекористування.

Правова основа служби в органах місцевого самоврядування

Сфера дії Закону «Про державну службу у Республіці Білорусь» поширюється на осіб, які займають державні посади в місцевих Радах

депутатів і їх апаратах, виконавчих і розпорядчих органах та їх апаратах.

Під державною службою розуміється професійна діяльність осіб, які займають державні посади, що здійснюється з метою безпосередньої реалізації державно-владних повноважень і (або) забезпечення виконання функцій державних органів.

Посадова особа

Державним службовцем є громадянин Республіки Білорусь, який займає в установленому законодавством порядку державну посаду, наділений відповідними повноваженнями і виконує службові обов'язки за грошову винагороду з коштів республіканського або місцевих бюджетів, або інших передбачених законодавством джерел фінансування.

Прийняття на службу

Прийняття на державну службу здійснюється шляхом призначення, затвердження або обрання.

Призначення, затвердження або обрання на державну посаду оформляються рішенням, наказом, розпорядженням, іншим актом відповідного державного органу, посадової особи з внесенням в установленому порядку відповідних записів до трудової книжки.

Вступу на державну службу може передувати проведення конкурсу на зайняття державної посади, а також встановлюватися попереднє випробування.

Професійний розвиток

У Республіці Білорусь створюються належні умови для підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування та самоосвіти державних службовців.

Результати підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування та самоосвіти є однією з підстав для просування державних службовців по службі.

Європейська хартія місцевого самоврядування

Республіка Білорусь - єдина європейська країна, яка не входить до складу членів Ради Європи і не приєдналася до Європейської хартії місцевого самоврядування.

*РЕСПУБЛІКА
ВІРМЕНІЯ*

Географічне положення: межує з Грузією, Азербайджанською Республікою, Ісламською Республікою Іран і Турецькою Республікою.

Столиця: місто Єреван.

Територія: 29,7 тис. кв. км

Населення: станом на 01 січня 2017 року чисельність постійного населення Вірменії становить 2 млн. 986,1 тис. осіб.

Етнічний склад: більшість населення країни – вірмени (98,1%). Національні меншини: росіяни, єзиди, курди, ассирійці, греки, українці, євреї та інші.

Державна мова: вірменська.

Форма держави: Республіка Вірменія – суверенна, демократична, соціальна і правова держава. Державна влада здійснюється відповідно до Конституції та законів на основі принципу поділу законодавчої, виконавчої та судової влади.

Грошова одиниця: драм (AMD)

Правове регулювання

Правове регулювання місцевого самоврядування у Республіці Вірменія здійснюється відповідно до:

- ☑ Конституції Республіки Вірменія;
- ☑ Закону Республіки Вірменія «Про адміністративно - територіальний поділ Республіки Вірменія» від 04 грудня 1995 року № ЗР-18;
- ☑ Закону Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування» від 5 червня 2002 року № ЗР-337;
- ☑ Закону Республіки Вірменія «Про муніципальну службу» від 14 грудня 2004 року;
- ☑ Закону Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування в місті Єреван» від 26 грудня 2008 року №ЗР-5-Н.

Адміністративно-територіальний устрій

Відповідно до Конституції Республіки Вірменія та Закону Республіки Вірменія «Про адміністративно-територіальний поділ Республіки Вірменія», Вірменія була розділена на 10 марзів (областей) і місто Єреван, якому був наданий статус марза. Марзи, у свою чергу, були розділені на 49 міських та 866 сільських муніципалітетів, а Єреван — на 12 окружних муніципалітетів. Марзи відрізняються один від іншого розмірами територій, чисельністю населення, кількістю муніципалітетів та рівнем економічного розвитку.

У місті Єреван місцеве самоврядування здійснюється відповідно до положень, встановлених Законом Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування в місті Єреван».

Міське самоврядування

Міське самоврядування — це гарантоване Конституцією Республіки Вірменія і Законом Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування» право органів місцевого самоврядування, діючих самостійно, вирішувати муніципальні завдання і розпоряджатися власністю муніципалітету під свою відповідальність і в рамках закону з метою підвищення добробуту населення.

Міське самоврядування здійснюється на всій території Республіки Вірменія.

Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

У Республіці Вірменія народ здійснює свою владу безпосередньо, а також через органи державного управління та місцевого самоврядування.

Органи місцевого самоврядування не є частиною органів державного управління. Здійснення державними органами і посадовими особами повноважень органів місцевого самоврядування забороняється.

Система місцевого самоврядування

Муніципалітет є демократичною основою державної системи. Муніципалітет — це спільнота жителів і адміністративно-територіальна одиниця, у межах якої жителі муніципалітету безпосередньо або через встановлені законом виборні органи здійснюють місцеве самоврядування. Муніципалітет є юридичною особою, особливості якої визначаються Законом Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування». Муніципалітет самостійно розпоряджається своєю власністю, має бюджет, а також печатку із зображенням герба Республіки Вірменія або муніципалітету зі своїм найменуванням.

Органи місцевого самоврядування — це муніципальна рада та голова (керівник) муніципалітету, які у встановленому законом порядку обираються строком на 4 роки на ос-

нові загального, рівного, прямого виборчого права таємним голосуванням.

Муніципальна рада є представницьким органом і здійснює повноваження, передбачені Конституцією Республіки Вірменія, Законом Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування» та іншими законами.

Голова муніципалітету офіційно представляє муніципалітет, є виконавчим органом муніципалітету і здійснює повноваження, визначені Конституцією Республіки Вірменія та Законом Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування».

Муніципальна рада

Муніципальна рада є колегіальним органом і вважається сформованою, якщо обрано більше половини від встановленого законом числа членів муніципальної ради.

Муніципальна рада приймає регламент, який регулює діяльність муніципальної ради, підготовку і проведення її засідань. Засідання муніципальної ради проводяться не рідше, ніж один раз на два місяці. Муніципальна рада може проводити позачергові засідання.

Муніципальна рада для здійснення своїх повноважень може своєю постановою створювати постійно діючі та тимчасові комісії.

На засіданні муніципальної ради може бути розглянуте будь-яке питання, що стосується інтересів муніципалітету. За результатами розгляду питань, муніципальна рада

приймає постанови і послання. У випадках, встановлених Законом Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування», муніципальна рада складає протоколи.

Муніципальна рада з питань, що стосуються інтересів муніципалітету, але які знаходяться поза її компетенцією, може приймати послання, адресовані населенню муніципалітету, голові муніципалітету, губернатору або іншим державним органам.

Державні органи або голова муніципалітету у місячний строк з дня надходження прийнятого муніципальною радою послання зобов'язані прийняти його до розгляду і про результати офіційно повідомити муніципальну раду.

Голова муніципалітету

Головою муніципалітету може бути обраний кожен громадянин Республіки Вірменія, який володіє виборчим правом, досяг 25 років та є жителем даного муніципалітету не менше одного року.

Голова муніципалітету повинен мати середню професійну або вищу освіту. Одна й та ж особа може обиратися на посаду голови муніципалітету не більше двох разів підряд.

Голова муніципалітету не може займати іншу посаду, виконувати іншу оплачувану роботу, окрім творчої, наукової і педагогічної.

Апарат голови муніципалітету

Апарат голови муніципалітету складається із заступника голови муніципалітету, секретаря апарату, керівників відділів, а також інших працівників, передбачених штатним розписом.

Оплата працівників апарату голови муніципалітету та бюджетних установ здійснюється за рахунок муніципального бюджету. Розмір винагороди працівників апарату голови муніципалітету та бюджетних установ, зміни винагороди за поданням голови муніципалітету затверджує муніципальна рада. Заробітна плата кожного працівника не може перевищувати 80 % заробітної плати голови даного муніципалітету.

Повноваження органів місцевого самоврядування

Повноваження, надані органам місцевого самоврядування поділяються на три категорії: обов'язкові, добровільні (власні) і делеговані повноваження. Законодавством визначено, що обов'язкові повноваження органів місцевого самоврядування володіють більшою силою по відношенню до добровільних повноважень. Це означає, що не дивлячись на те, що як обов'язкові, так і добровільні повноваження здійснюються за рахунок муніципалітету, можливість здійснення добровільних повноважень залежить від наявності бюджетних

коштів і необхідності. Питання громадського обслуговування, що стосуються загальних інтересів, належать до сфери компетенції центрального уряду.

До основних повноважень муніципальної ради належать:

- затвердження програми розвитку муніципалітету, звіту про використання річного бюджету, кількості робітників, штатного розпису, плану розвитку муніципалітету тощо;
- контроль за виконанням бюджету, використанням грошових коштів, відповідністю рішень голови муніципалітету діючому законодавству і рішенням муніципальної ради;
- визначення розміру винагороди голови муніципалітету;
- затвердження правил діяльності у сфері торгівлі, громадського харчування і обслуговування;
- встановлення розмірів місцевих податків.

Асоціації місцевого самоврядування

На сьогодні в Республіці Вірменія діє 3 громадських об'єднання, які також успішно організовують навчання персоналу органів місцевого самоврядування: Спілка муніципалітетів Республіки Вірменія, Спілка муніципальних Рад Республіки Вірменія та Об'єднання фінансистів Республіки Вірменія.

Правова основа служби в органах місцевого самоврядування

Принципи муніципальної служби в Республіці Вірменія, питання класифікації посад і класових чинів (рангів) муніципальної служби, призначення на посади муніципальних службовців, атестації і перепідготовки службовців, кадрового резерву, правового статусу муніципальних службовців, організації і керівництва, а також пов'язані з цим взаємовідносини врегульовані Законом Республіки Вірменія від 14 грудня 2004 року «Про муніципальну службу».

Муніципальна служба

Муніципальна служба - це професійна діяльність, направлена на здійснення органами місцевого самоврядування завдань та функцій, віднесених до їх компетенції Конституцією та законами Республіки Вірменія.

Прийняття на службу

Порядок призначення муніципальних службовців і звільнення їх із займаної посади визначається Законом Республіки Вірменія «Про муніципальну службу». Громадяни приймаються на муніципальну службу на конкурсних засадах, незалежно від національності, раси, статі, віросповідання, політичних

або інших поглядів, соціального походження, майнового стану тощо. Конкурсна комісія оцінює відповідність кандидатів обраній посаді згідно з їхнім рівнем знань, професійною підготовкою і якостям, що вимагаються для відповідної посади та закріплені у паспорті посади.

У свою чергу, посади муніципальної служби поділяються на групи та підгрупи, враховуючи необхідний рівень відповідальності осіб, що їх обіймають, складності завдань, вимог до їх творчого розв'язання, знань, умінь і навичок зазначених осіб.

Атестація муніципальних службовців проводиться один раз на три роки.

Правовий статус муніципальних службовців

Муніципальний службовець має право на:

- ознайомлення з правовими актами, що визначають їх права і обов'язки на займаній посаді;
- ознайомлення з усіма матеріалами особової справи, оцінками своєї діяльності та іншими документами;
- отримання в установленому порядку інформації і матеріалів, необхідних для виконання службових обов'язків;
- прийняття рішень в установленому порядку;
- вимогу проведення в установленому

порядку службового розслідування з метою зняття необґрунтованих, на його думку, звинувачень і підозр або у випадку застосування до нього дисциплінарного стягнення;

- охорону праці, здоров'я, забезпечення безпечних і необхідних умов праці;
- соціальний захист і соціальне забезпечення;
- правовий захист, у тому числі від політичних переслідувань;
- перепідготовку за рахунок державного бюджету або інших коштів, не заборонених законодавством Республіки Вірменія;
- опротестування результатів конкурсу або атестації, у тому числі у судовому порядку;
- участь у розгляді питань організації та удосконалення служби і внесення пропозицій.

Обов'язки муніципального службовця:

- дотримуватися вимог Конституції, законів та інших правових актів Республіки Вірменія;
- набувати інші знання, необхідні для виконання професійних та службових повноважень;
- точно та своєчасно виконувати покладені на нього обов'язки і подавати відповідні звіти;
- виконувати доручення в установлений термін;
- дотримуватися правил внутрішнього

трудового розпорядку;

- дотримуватися вимог щодо роботи з документами, які містять державну службову або іншу таємницю, у тому числі після припинення служби;
- дотримуватися норм етики муніципального службовця;
- надавати в установленому порядку декларацію про доходи.

Професійний розвиток

Професійна підготовка муніципального службовця проводиться за результатами його атестації, у випадку зміни паспорту посади службовця, а також за ініціативи самого муніципального службовця або його керівника, але не рідше одного разу на три роки. Зазначена підготовка проводиться навчальними закладами, обраними на підставі конкурсу, відповідно до затвердженої програми.

Європейська хартія місцевого самоврядування

Республіка Вірменія підписала Європейську хартію місцевого самоврядування 11 травня 2001 року та ратифікувала її 26 січня 2002 року, по відношенню до Республіки Вірменія Європейська Хартія набула чинності 01 травня 2002 року. З 2002 року істотні зміни були внесені у законодавство Республіки Вірменія, зокрема до Конституції

та Закону Республіки Вірменія «Про місцеве самоврядування», що створило основу для ратифікації Національною асамблеєю відповідних статей Європейської хартії.

ГРУЗИЯ

Географічне положення: Грузія на заході омивається Чорним морем, на півночі межує з Російською Федерацією, на південному сході – з Азербайджанською Республікою, на півдні – з Республікою Вірменія та Турецькою Республікою.

Столиця: місто Тбілісі.

Територія: 69,7 тис. кв. км.

Населення: 3 млн. 720,4 тис. осіб (станом на 2016 рік). Населення Тбілісі становить 1 млн. 118,3 тис. осіб.

Етнічний склад: відповідно до перепису населення 2002 р. більшість населення Грузії складають грузини – 83,8%, азербайджанці – 6,5%, вірмени – 5,7% та росіяни – 1,5%.

Державна мова: грузинська; грузинська та абхазька в Автономній Республіці Абхазія.

Форма держави: Грузія — незалежна, єдина та неподільна держава. За формою політичного устрою — демократична республіка. Державна влада базується на принципі поділу влади: Уряд Грузії здійснює законодавчу владу, Президент Грузії є головою держави і головою виконавчої влади, судова влада здійснюється судами.

Грошова одиниця: ларі (GEL)

Правове регулювання

Правове регулювання місцевого самоврядування в Грузії здійснюється відповідно до:

- ☑ Конституції Грузії;
- ☑ Кодексу Грузії про місцеве самоврядування 05 лютого 2014 року № 1958;
- ☑ Закону Грузії «Про публічну службу» від 27 жовтня 2015 року № 4346.

Адміністративно-територіальний устрій

У ст. 2 Конституції Грузії зазначено, що державно-територіальний устрій Грузії буде визначено конституційним законом на основі принципу розмежування повноважень після повного відновлення юрисдикції Грузії на всій території країни.

Місцеве самоврядування

Місцеве самоврядування - це право та можливість громадян Грузії, зареєстрованих у самоврядній територіальній одиниці, вирішувати на підставі законодавства Грузії питання місцевого значення через обрані ними органи місцевого самоврядування.

Самоврядною одиницею є муніципалітет.

Муніципалітет - це населений пункт (самоврядне місто) з адміністративними кордонами або сукупністю населених пунктів з адміністративними кордонами і адміністративним центром, виборними представницькими та виконавчими органами місцевого самоврядування, власними майном, бюджетом та фінансуванням.

Муніципалітет є незалежною юридичною особою публічного права.

У результаті тривалої і поступової реформи, яка розпочалася ще на початку 1990-х років статус самоврядних отримали 12 міст.

Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

Громадяни Грузії здійснюють місцеве самоврядування відповідно до Конституції Грузії, Європейської хартії про місцеве самоврядування, міжнародних договорів і домовленостей Грузії.

Громадяни Грузії мають право обирати та бути обраними до органів місцевого самоврядування у порядку, встановленими Кодексом про місцеве самоврядування і виборчим законодавством, незалежно від раси, кольору шкіри, мови, статі, релігії, політичних та інших поглядів, національної, етнічної та соціальної приналежності, походження, майнового стану.

Система місцевого самоврядування

Представницьким органом муніципалітету є колегіальний адміністративний орган - Муніципальна рада. Муніципальна рада обирається на 4 роки шляхом прямих виборів. Чисельність та порядок обрання членів Муніципальної ради визначаються Виборчим кодексом Грузії.

Посадові особи Муніципальної ради:

- голова Муніципальної ради;
 - заступник голови Муніципальної ради;
 - голова комісії Муніципальної ради;
 - голова фракції Муніципальної ради;
- Бюро Муніципальної ради складає поря-

док денний засідання Муніципальної ради, проекти робочого плану та робочої програми, координує роботу комісії та тимчасових робочих груп, а також розглядає висновки та пропозиції комісії і тимчасових робочих груп.

Існують також комісія Муніципальної ради, тимчасова робоча група Муніципальної ради, фракція Муніципальної ради та апарат Муніципальної ради.

Виконавчим органом муніципалітету та вищою посадовою особою є управитель (мер), який є представником муніципалітету та забезпечує здійснення повноважень муніципалітету відповідно до законодавчих і підзаконних нормативних актів Грузії і нормативних актів відповідного муніципалітету.

Посадовими особами управи (мерії) є:

- управитель;
- перший заступник управителя;
- заступник управителя;
- керівник структурної одиниці управи.

Чисельність посадових осіб управи (включаючи управителя) не повинна перевищувати 13 осіб.

Управитель обирається на 4 роки через прямі вибори, на підставі загального, рівного виборчого права шляхом таємного голосування, в порядку, встановленому Виборчим кодексом Грузії. Управителем може бути обраний громадянин Грузії з правом виборчого голосу, який досяг 25-річного віку та з терміном проживання в Грузії не менше 5 років.

Управитель є підзвітним Муніципальній раді та населенню.

Керівником структурної одиниці управи (мерії) є чиновник місцевого самоврядування, якого призначає на посаду і звільняє з посади управитель.

Повноваження органів місцевого самоврядування

На законодавчому рівні закріплено два види муніципальних повноважень — власні і делеговані повноваження.

Власними повноваженнями муніципалітету є встановлені Кодексом про місцеве самоврядування повноваження, які здійснюються муніципалітетом незалежно.

Делегованими повноваженнями муніципалітету є повноваження органу державної влади, що передані муніципалітету на підставі закону або на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства Грузії з відповідним матеріальним і фінансовим забезпеченням.

До основних повноважень муніципалітетів можна віднести:

- розвиток місцевої інфраструктури;
- складання і виконання місцевого бюджету;
- будівництво місцевих доріг і систем водозабезпечення;
- керівництво системою дошкільної освіти;
- встановлення правил утримання домашніх тварин;

- створення безпечного оточуючого середовища;
- соціальний захист малозабезпечених та осіб з обмеженими можливостями.

Бюджет муніципалітету

Бюджет муніципалітету є сукупністю затверджених Радою відповідного муніципалітету бюджетних надходжень, здійснюваних платежів, що підлягають отриманню з метою виконання функцій і зобов'язань муніципалітету.

Бюджет муніципалітету незалежний як від бюджету іншого муніципалітету, так і від державного бюджету Грузії.

Державний нагляд за діяльністю органів муніципалітету

Державний нагляд - здійснювана органами виконавчої влади діяльність, метою якої є забезпечення законності діяльності органів муніципалітету та належного здійснення делегованих їм повноважень.

Державний нагляд здійснюється в порядку, встановленому Конституцією Грузії, Європейською хартією про місцеве самоврядування та Кодексом про місцеве самоврядування.

До видів державного нагляду відносяться правовий нагляд, який здійснює Прем'єр-міністр Грузії та галузевий нагляд, за який

відповідальне міністерство, делегування повноважень якого здійснюється відповідно до закону або договору, укладеного на підставі законодавства Грузії.

Асоціації місцевого самоврядування

З метою проведення консультацій у ході прийняття рішень з питань діяльності муніципалітетів в Грузії створено Національну асоціацію місцевої влади Грузії (NALAG), яка об'єднує більше половини муніципалітетів країни. NALAG є неурядовою, некомерційною, неполітичною організацією, яка об'єднує всі утворення місцевого самоврядування. Метою NALAG є подальший розвиток системи місцевого самоврядування, розвиток демократії на місцевому рівні, децентралізація державної влади і розвиток інститутів місцевого самоврядування.

Правова основа служби в органах місцевого самоврядування

Порядок проходження служби в органах місцевого самоврядування Грузії регулюється Законом Грузії «Про публічну службу».

Закон встановлює правові підстави публічної служби, регулює відносини, пов'язані із здійсненням публічної служби, визначає правовий статус службовців в Грузії.

З метою розробки єдиної державної політики та забезпечення координації існу-

ючої діяльності у сфері публічної служби в Грузії створено Бюро публічної служби.

Посадова особа

Публічний службовець в порядку, встановленому Законом Грузії «Про публічну службу» здійснює оплачувану діяльність в державній установі чи установі місцевого самоврядування.

Службовець, що має службові відносини з державою є державним службовцем, а особа, що знаходиться в службових відносинах з органом місцевого самоврядування є службовцем місцевого самоврядування.

У системі місцевого самоврядування публічну службу здійснюють:

- чиновники — особи, що призначаються чи обираються на штатну посаду бюджетної установи;
- допоміжні службовці — технічні робітники, що приймаються на роботу за трудовим договором на посаду, передбачену у штатному розписі;
- позаштатні службовці — особи, що приймаються на службу за призначенням чи за трудовим договором на визначений строк для виконання непостійних задач.

Прийняття на службу

На посаду чиновника місцевого самоврядування може бути прийнятий дієздатний

громадянин Грузії, що досяг 18-річного віку, має освіту не нижче середньої і володіє державною мовою Грузії.

Чиновник приймається на службу на невизначений строк. При прийнятті на службу чиновнику може бути встановлено випробувальний термін тривалістю не більше 6 місяців.

Особи призначаються на посаду за результатом конкурсу, окрім випадків призначення на посаду Президентом, Парламентом, Головою Парламенту, Прем'єр-міністром.

Професійний розвиток

Функції з професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації публічних службовців, а також координація і методична допомога у процесах управління людськими ресурсами на публічній службі здійснює Бюро публічної служби.

Європейська хартія місцевого самоврядування

Грузія підписала Європейську хартію місцевого самоврядування 26 жовтня 2004 року, а ратифікувала її 08 грудня 2004 року. На черзі підписання Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого самоврядування (CETS № 207).

РЕСПУБЛІКА
МОЛДОВА

Географічне положення: Республіка Молдова розташована в центрі Європи, на північному сході Балкан. На півночі, сході та півдні вона межує з Україною, на заході - з Румунією.

Столиця: місто Кишинів.

Територія: 33, 8 тис. кв. км.

Населення: 3 млн. 550,9 тис. осіб (станом на 01 січня на 2017 року).

Етнічний склад: за підсумками перепису населення 2014 року молдавани є найбільш чисельною національністю республіки (75,1%). Також в країні проживають: румуни (7,0 %), українці (6,6%), гагаузи (4,6%), росіяни (4,1%), болгари (1,9%), роми (0,3%), та інші етнічні групи (0,5 %).

Державна мова: молдавська.

Форма держави: Республіка Молдова – унітарна, демократична і правова держава, парламентська республіка. В Республіці Молдова законодавча, виконавча і судова влада розділені і взаємодіють відповідно до Конституції.

Грошова одиниця: лей (MDL)

Правове регулювання

Правове регулювання місцевого самоврядування у Республіці Молдова здійснюється відповідно до:

- ☑ Конституції Республіки Молдова;
- ☑ Закону Республіки Молдова «Про адміністративно - територіальний устрій Республіки Молдова» від 27 грудня 2001 року № 764 ;
- ☑ Закону Республіки Молдова «Про місцеве публічне управління» від 28 грудня 2006 № 436;
- ☑ Закону Республіки Молдова «Про державну посаду і статус державного службовця» від 04 липня 2008 року №158.

Адміністративно-територіальний устрій

Адміністративно-територіальний устрій Республіки Молдова та встановлення правової основи організації її сіл (комун), секторів, міст (муніципій) і адміністративно-територіальних утворень здійснюються відповідно до ст. 110 і ст. 111 Конституції Республіки Молдова.

Адміністративно Республіка Молдова поділяється на 32 райони, 5 муніципіїв, 61 місто, 916 сіл (комун), 1 автономне територіальне утворення Гагаузія і адміністративно-територіальні одиниці лівобережжя Дністра.

Розподіл території країни на адміністративно-територіальні одиниці покликаний забезпечити реалізацію принципів місцевої автономії, децентралізації громадських служб, виборності органів влади і самоврядування, забезпечення доступу громадян до органів влади та проведення консультацій з ними з найважливіших питань місцевого значення.

Місцеве самоврядування

Місцеве громадське управління — сукупність місцевих органів публічної влади, створених відповідно до закону для захисту спільних інтересів населення окремої адміністративно-територіальної одиниці.

Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

Право громадян Республіки Молдова на участь в місцевому управлінні реалізовано через місцеву раду - орган представницької і правомірної влади населення адміністративно-територіальної одиниці першого або другого рівня, обраний з метою вирішення проблем місцевого значення.

Система місцевого самоврядування

Органами місцевого публічного управління, за допомогою яких здійснюється місцева автономія в селах (комунах), містах (муніципіях), є місцеві ради, як правомочні органи влади і примар, як виконавча влада.

Органи місцевого публічного управління першого рівня - сукупність органів публічної влади, що створені і діють на території села (комун), міста (муніципія) для захисту інтересів і вирішення проблем місцевих громад.

Органи місцевого публічного управління другого рівня - сукупність органів публічної влади, що створені і діють на території району, муніципіїв Кишиневу і Белць, автономного територіального утворення з особливим правовим статусом для захисту інтересів і вирішення проблем населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Примар — представницька влада населення адміністративно-територіальної одиниці і виконавча влада місцевої ради, обрана на основі загального, рівного та прямого виборчого права при таємному і вільному голосуванні.

Примерія — функціональна структура, яка допомагає примареві здійснювати його законні повноваження.

Місцева рада має право ініціювати і приймати рішення відповідно до закону з усіх питань місцевого значення, за винятком тих, що входять до компетенції інших органів публічної влади.

Примар очолює місцеве публічне управління. Він бере участь в засіданнях місцевої ради і має право висловлювати свою думку з усіх обговорюваних питань.

Повноваження органів місцевого самоврядування

Примерія організовує і здійснює свою діяльність на основі положення, затвердженого місцевою радою.

Повноваження примерії:

- підготовка проектів рішень місцевої ради та проектів розпоряджень примара;
- оприлюднення рішень місцевої ради та розпоряджень примара нормативного характеру;
- збір даних для щорічного звіту про соціально-економічне становище села (комуни),

міста (муніципія);

- надання примару даних про діяльність цих служб, а також муніципальних підприємств, створених місцевою радою;

- здійснення нагляду за виконанням заходів, передбачених розпорядженням примара на підвідомчій території;

- сприяння у розробці проекту бюджету адміністративно-територіальної одиниці на черговий бюджетний рік і проектів змін до бюджету, які подаються примаром на розгляд місцевої ради;

- забезпечення виконання бюджету адміністративно-територіальної одиниці відповідно до рішень місцевої ради та дотримання положень законодавством;

- складання звітів про виконання бюджету адміністративно-територіальної одиниці;

- надання допомоги секретарю місцевої ради у виконанні ним своїх обов'язків відповідно до закону.

Асоціації місцевого самоврядування

У березні 2010 року був створений Конгрес місцевих органів влади Республіки Молдова (CALM). CALM є добровільною асоціацією, союзом юридичних осіб публічного права, неурядовою, некомерційною і неполітичною організацією. CALM нараховує більше 600 членів (2/3 від загальної кількості муніципалітетів). Національним урядом та міжнародною

спільнотою CALM визнається як організація, яка виражає позицію місцевого самоврядування.

Правова основа служби в органах місцевого самоврядування

Порядок призначення на посаду, прийому на роботу, просування по службі, накладання стягнень і припинення службових або трудових відносин з працівниками примєрії сільської Ради, їх права та обов'язки встановлюються законодавством та положенням про примєрії, яке затверджується місцевою радою.

Працівники примєрії є державними службовцями. Їхній правовий статус врегульовано Законом Рєспубліки Молдова «Про державні посади та статус державного службовця».

Посадова особа

Державна посада - сукупність повноважень і обов'язків, встановлених на основі закону з метою здійснення прерогатив публічної влади.

Державний службовець - фізична особа, призначена відповідно до Закону Рєспубліки Молдова «Про державну посаду і статус державного службовця» на державну посаду.

Прийняття на службу

На державну посаду може вступити особа, яка відповідає таким основним вимогам:

- є громадянином Рєспубліки Молдова;
- володіє молдовською мовою і функціонуючими на відповідній території офіційними мовами міжетнічного спілкування у встановлених законом межах;
- має повну дієздатність;
- не досягла віку, необхідного для отримання права на пенсію за віком;
- готова за станом здоров'я відповідно до медичного висновку, виданого уповноваженим медичним закладом, до виконання державної посади, якщо для відповідної посади встановлені особливі вимоги щодо здоров'я;
- має освіту, необхідну для відповідної державної посади;
- за останні п'ять років не була звільнена з державної посади або індивідуальний трудовий договір з нею не був припинений з дисциплінарних причин;
- не має непогашених судимостей за умисні злочини;
- не позбавлена права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Для заміщення державних посад в органах публічної влади потрібна вища освіта, підтверджена дипломом ліцензіата або рівноцінним документом про освіту; виняток становлять виконавчі державні посади в органах влади і самоврядування першого рівня,

у які при необхідності можуть зараховуватись особи з середньою спеціальною освітою, підтвердженою дипломом.

Заміщення вакантної посади здійснюється на основі конкурсу, організованого на основі принципів відкритого суперництва, прозорості, компетентності та професійних заслуг, а також рівного доступу до державних посад кожного громадянина.

Професійний розвиток

Державні службовці мають право і зобов'язані постійно вдосконалювати свої навички та професійну підготовку.

Кожен орган публічної влади забезпечує організацію систематичного й планомірного процесу безперервного розвитку державного службовця, що включає:

- поглиблення і покращення знань, розвиток навичок;
- формування відносин, необхідних державному службовцю для ефективного виконання посадових обов'язків.

У процесі безперервного професійного розвитку державного службовця органи публічної влади зобов'язані:

- забезпечувати кожному державному службовцю рівні можливості на навчання як в країні, так і за кордоном;
- забезпечувати кожному державному службовцю різні форми безперервного професійного розвитку тривалістю не менше

40 годин на рік, а кожному державному службовцю, якого вперше прийнято на державну службу - вступний курс тривалістю не менше 80 годин;

- передбачати в своєму річному бюджеті кошти для фінансування процесу безперервного професійного розвитку державних службовців в розмірі не менше 2 % фонду оплати праці.

На період зайнятості державних службовців в різних формах безперервного професійного розвитку, організованих з ініціативи або в інтересах органу публічної влади, за ними зберігається заробітна плата. Якщо тривалість курсів перевищує 180 календарних днів поспіль з відривом державного службовця від роботи, службові відносини припиняються за обставинами не залежними від волі сторін, без виплати заробітної плати.

Європейська хартія місцевого самоврядування

Республіка Молдова підписала Європейську хартію місцевого самоврядування 02 травня 1996 року і ратифікувала її 02 жовтня 1997 року. Європейська хартія набула чинності 01 лютого 1998 року. Цей день у Республіці Молдова визнано професійним святом - Днем місцевої автономії і професійним святом працівника місцевого публічного управління.

УКРАЇНА

Географічне положення: межує з Республікою Білорусь на півночі, Республікою Польща, Словацькою Республікою та Угорщиною - на заході, Румунією та Республікою Молдова - на південному заході, Російською Федерацією - на сході і північному сході; на півдні і південному сході омивається Чорним і Азовським морями.

Столиця: місто Київ.

Територія: 603,7 тис. кв. км.

Населення: 47 млн. 732,079 тис. осіб

Етнічний склад: особливістю національного складу населення України є його багатонаціональність. За даними Всеукраїнського перепису населення, на території країни проживають представники понад 130 національностей і народностей. У національному складі населення України переважна більшість українців (77,8 %), також проживають: росіяни (17,3 %), білоруси (0,6 %), молдовани (0,5 %), кримські татари (0,5 %), болгари (0,4 %), угорці (0,3 %), румуни (0,3 %), поляки (0,3 %), євреї (0,2 %) та інші етнічні групи.

Державна мова: українська.

Форма держави: Україна — унітарна, суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. У країні діє пар-

ламентсько-президентська форма правління. Державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України. Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Судова влада належить судам різної інстанції.

Грошова одиниця: гривня (UAH).

Правове регулювання

Правове регулювання місцевого самоврядування в Україні здійснюється відповідно до:

- ☑ Конституції України;
- ☑ Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР;
- ☑ Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-ІІІ.

Адміністративно-територіальний устрій України

Адміністративно-територіальний устрій України - це зумовлена географічними, історичними, економічними, соціальними, культурними та іншими чинниками внутрішня територіальна організація держави з розмежуванням її території на складові частини - адміністративно-територіальні одиниці з метою створення для всіх громадян України незалежно від місця їх проживання сприятливих умов для розвитку людського потенціалу, забезпечення необхідного рівня надання населенню адміністративних, соціальних та інших послуг, функціонування раціональної системи управління соціально-економічними процесами, збалансованого розвитку усієї території держави.

Систему адміністративно-територіального устрою України становлять Автономна Республіка Крим, 24 області, 490 районів, 407 міст, 108 районів у містах, 751 селище міського типу та 23701 сільський населений пункт.

Місцеве самоврядування

Місцеве самоврядування в Україні — це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно або під відповідальність органів та

посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються.

Система місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Повноваження органів місцевого самоврядування

Серед основних повноважень сільських, селищних, міських рад можна визначити такі:

- затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування;
- затвердження місцевого бюджету, затвердження звіту про виконання відповідного бюджету;
- встановлення місцевих податків і зборів;
- прийняття рішень щодо здійснення місцевих запозичень;
- прийняття рішень щодо надання пільг по місцевих податках і зборах, а також земельного податку;
- встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;
- прийняття рішень щодо відчуження відповідно до закону комунального майна;
- затвердження місцевих програм приватизації;
- прийняття рішень про передачу іншим органам окремих повноважень щодо управління майном тощо.

Виконавчі органи рад

Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

Асоціації місцевого самоврядування

В Україні створені національні об'єднання органів місцевого самоврядування, зокрема Асоціація міст України, Українська асоціація сільських і селищних рад, Українська асоціація обласних і районних рад тощо.

З 2010 року проходять засідання Національного конгресу місцевого самоврядування.

Основною метою конгресу є забезпечення спільної діяльності сторін, спрямованої на формування державної регіональної політики, удосконалення територіальної організації влади.

Правова основа служби в органах місцевого самоврядування

Правові, організаційні, матеріальні та соціальні умови реалізації громадянами України права на службу в органах місцевого самоврядування, загальні засади діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, їх правовий статус, порядок та правові гарантії перебування на службі в органах місцевого самоврядування визначає Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

У 2015 році було розроблено нову редакцію закону «Про службу в органах місцевого самоврядування» (законопроект № 2489). 07 червня 2017 року законопроект № 2489 був доопрацьований Комітетом з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування та внесений на розгляд Верховної Ради України.

Законопроект передбачає створення правових передумов для підвищення престижності служби в органах місцевого самоврядування; врегулювання статусу службовця органу місцевого самоврядування; рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування виключно на основі заслуг; прозоре прийняття на службу в органи місцевого самоврядування; стимулювання кар'єрного зростання; деполітизацію.

Служба в органах місцевого самоврядування

Служба в органах місцевого самоврядування - це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом.

Посадова особа місцевого самоврядування

Посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Прийняття на службу

Прийняття на службу працівників органів місцевого самоврядування шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі або шляхом зарахування кандидата з числа осіб, включених до кадрового резерву.

Професійний розвиток

Головною передумовою реформування системи місцевого самоврядування в Україні є спроможність місцевих влад ефективно реалізовувати зростаючу кількість повноважень, що передається їм органами виконавчої влади з метою надання більш якісних послуг населенню.

З метою професійного розвитку працівників органів місцевого самоврядування в Україні створена і діє ефективна система підготовки та підвищення кваліфікації, яка включає:

- Національну академію державного управління при Президентові України та її регіональні інститути;
- інші вищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку магістрів у сфері державного управління;
- центри перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- заклади післядипломної освіти.

Підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування є безперервним процесом і здійснюється за такими видами:

- навчання за професійними програмами підвищення кваліфікації;
- тематичні постійно діючі семінари;
- спеціалізовані короткострокові навчальні курси;
- тематичні короткострокові семінари,

зокрема тренінги;

- стажування в державних органах, а також за кордоном;
- самостійне навчання.

Професійний розвиток працівників органів місцевого самоврядування є важливою складовою державної кадрової політики, спрямованої на формування високопрофесійних кадрів та підвищення якості їх роботи.

Національним агентством України з питань державної служби розроблено проект Концепції реформування системи професійного навчання, підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, який передбачає формування сучасної ефективної моделі професійного навчання службовців місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, яка б забезпечувала належне підвищення рівня їх професійної компетентності, була зорієнтована на потреби особистості у професійному розвитку впродовж життя та забезпечувала б впровадження принципів належного врядування.

Європейська хартія місцевого самоврядування

Україна підписала Європейську хартію місцевого самоврядування 06 листопада 1996 року, а ратифікувала її 15 липня 1997 року. Хартія набрала чинності 01 січня 1998 року. Відповідно до Конституції України, після ра-

тифікації Європейська Хартія стала невід'ємною складовою частиною національного законодавства і має пряму дію.

до складу яких увійшла 1971 місцева рада з населенням 3597 млн осіб.

Децентралізація

Децентралізація влади на сьогодні є однією з головних реформ в Україні. Стратегічна мета цієї реформи - створення безпечного та комфортного середовища для життя людини в Україні. Запроваджена децентралізація влади базується на декількох важливих складових визначення нової територіальної основи місцевого самоврядування:

- зміна адміністративно-територіального устрою;
- передача повноважень і ресурсів на місцевий рівень.

У 2014 році було ухвалено базові закони щодо територіальних громад і з того часу розпочався активний процес створення спроможних територіальних громад.

Триває процес створення нових об'єднаних територіальних громад, які будуть не просто більшими за територією, а отримують значні додаткові повноваження та ресурси для їх виконання. В Україні нині існує 11 338 сільських, селищних та міських територіальних громад. У результаті адміністративно-територіальної реформи очікується, що має утворитися близько 1500 спроможних громад.

Станом на 01 липня 2017 року утворено 413 об'єднаних територіальних громад (ОТГ),

ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ
місцевого самоврядування
м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року

Офіційний переклад

Дата підписання:	15.10.1985
Дата підписання від імені України:	06.11.1996
Дата ратифікації:	15.07.1997
Дата набрання чинності для України:	01.01.1998

ПРЕАМБУЛА

Держави - члени Ради Європи, які підписали цю Хартію,
враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням;

вважаючи, що одним з методів досягнення цієї мети є укладання угод в адміністративній галузі;

враховуючи, що органи місцевого самоврядування є однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму;

враховуючи, що право громадян на участь в управлінні державними справами є одним з демократичних принципів, які поділяються всіма державами - членами Ради Європи;

вважаючи, що це право найбільш безпосередньо може здійснюватися саме на місцевому рівні;

переконані в тому, що існування органів місцевого самоврядування, наділених реальними повноваженнями, може забезпечити ефективне і близьке до громадянина управління;

усвідомлюючи, що охорона і посилення місцевого самоврядування в різних країнах Європи є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії і децентралізації влади;

стверджуючи, що із цього випливає необхідність існування органів місцевого самоврядування, які мають створені на демократичній основі органи, уповноважені приймати рішення, і широку автономію щодо своїх повноважень, шляхи і засоби здійснення цих повноважень, а також ресурси, необхідні для їх виконання,

домовились про таке:

Стаття 1

Сторони зобов'язуються вважати для себе обов'язковими, у порядку та обсязі, передбачених у статті 12 цієї Хартії, нижченаведені статті.

ЧАСТИНА I

Стаття 2

Конституційна та правова основа місцевого самоврядування

Принцип місцевого самоврядування визнається в національному законодавстві та, у міру можливості, в конституції.

Стаття 3

Концепція місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення.

2. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення жодним чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів чи будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом.

Стаття 4

Сфера компетенції місцевого самоврядування

1. Головні повноваження і функції органів місцевого самоврядування визначаються конституцією або законом. Однак це положення не перешкоджає наділенню органів місцевого самоврядування повноваженнями і функціями для спеціальних цілей відповідно до закону.

2. Органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу.

3. Публічні повноваження, як правило, здійснюються переважно тими органами публічної влади, які мають найтісніший контакт з громадянином. Наділяючи тими чи іншими повноваженнями інший орган, необхідно враховувати обсяг і характер завдання, а також вимоги досягнення ефективності та економії.

4. Повноваження, якими наділяються органи місцевого самоврядування, як правило, мають бути повними і виключними. Вони не можуть скасовуватися чи обмежуватися іншим, центральним або регіональним органом, якщо це не передбачене законом.

5. Якщо повноваження делегуються органам місцевого самоврядування центральним чи регіональним органом, органи місцевого самоврядування у міру можливості мають право пристосовувати свою діяльність до місцевих умов.

6. У процесі планування і прийняття рішень щодо всіх питань, які безпосередньо стосуються органів місцевого самоврядування, з останніми мають проводитися консультації, у міру можливості своєчасно і належним чином.

Стаття 5

Охорона територіальних кордонів органів місцевого самоврядування

Зміни територіальних кордонів органів місцевого самоврядування не можуть здійснюватися без попереднього з'ясування думки відповідних місцевих громад, можливо шляхом проведення референдуму, якщо це дозволяється законом.

Стаття 6

Відповідні адміністративні структури і ресурси для виконання органами місцевого самоврядування своїх завдань

1. Без шкоди для більш загальних законодавчих положень органи місцевого самоврядування повинні мати можливість визначати власні внутрішні адміністративні структури з урахуванням місцевих потреб і необхідності забезпечення ефективного управління.

2. Умови служби найманих працівників органів місцевого самоврядування повинні дозволити добір висококваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності; для цього забезпечуються належні можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі.

Стаття 7

Умови, за яких виконуються повноваження на місцевому рівні

1. Умови діяльності місцевих обраних представників повинні забезпечувати вільне виконання ними своїх функцій.

2. Вони повинні передбачати відповідне фінансове відшкодування витрат, що виникають при відповідній діяльності, а також, у разі необхідності, відшкодування втрачених доходів або винагороди за виконану роботу і відповідний захист соціального забезпечення.

3. Будь-які функції та діяльність, несумісні з мандатом місцевого обраного представника, визначаються законом або основоположними правовими принципами.

Стаття 8

Адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування

1. Будь-який адміністративний нагляд за органами місцевого самоврядування може здійснюватися тільки згідно з процедурами та у випадках, передбачених конституцією або законом.

2. Будь-який адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування, як правило, має на меті тільки забезпечення дотримання закону та конституційних принципів. Однак вищі інстанції можуть здійснювати адміністративний нагляд за належністю виконання завдань, доручених органам місцевого самоврядування.

3. Адміністративний нагляд за органами місцевого самоврядування здійснюється таким чином, щоб забезпечити домірність заходів контролюючого органу важливості інтересів, які він має намір охороняти.

Стаття 9

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень.

2. Обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим конституцією або законом.

3. Принаймні частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону.

4. Фінансові системи, які складають підґрунтя ресурсів органів місцевого самоврядування, мають достатньо диверсифікований і гнучкий характер і повинні забезпечувати можливість приводити наявні ресурси, наскільки це практично можливо, у відповідність до реального зростання вартості виконуваних ними завдань.

5. Захист більш слабких у фінансовому відношенні органів місцевого самоврядування передбачає запровадження процедур бюджетного вирівнювання або аналогічних заходів з метою подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування і фінансового тягара, який вони повинні нести. Такі процедури або заходи не повинні звужувати свободу дій органів місцевого самоврядування в межах власної відповідальності.

6. З органами місцевого самоврядування повинні належним чином проводитись консультації про порядок передачі їм перерозподілених ресурсів.

7. У міру можливості, дотації органам місцевого самоврядування призначаються не для фінансування конкретних проектів. Надання дотацій не скасовує основоположну свободу органів місцевого самоврядування проводити свою політику в межах власної компетенції.

8. Для цілей здійснення позик інвестиційного капіталу органи місцевого самоврядування мають доступ до національного ринку капіталу в межах закону.

Стаття 10

Право органів місцевого самоврядування на свободу асоціації

1. Органи місцевого самоврядування мають право, здійснюючи свої повноваження, співробітничати та в межах закону створювати консорціуми з іншими органами місцевого самоврядування для виконання завдань, що становлять спільний інтерес.

2. Право органів місцевого самоврядування бути членом асоціації з метою захисту і заохочення їхніх спільних інтересів, а також бути членом міжнародної асоціації органів місцевого самоврядування визнається кожною державою.

3. Органи місцевого самоврядування мають право на умовах, які можуть бути передбачені законом, співробітничати з органами місцевого самоврядування інших держав.

Стаття 11

Правовий захист місцевого самоврядування

Органи місцевого самоврядування мають право використовувати засоби правового захисту для забезпечення вільного здійснення своїх повноважень і поважання принципів місцевого самоврядування, які утілені в конституції чи національному законодавстві.

ЧАСТИНА II ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 12

Зобов'язання

1. Кожна Сторона зобов'язується вважати для себе обов'язковими принаймні двадцять пунктів частини I цієї Хартії, з яких принаймні десять пунктів мають належати до пунктів, які наведені нижче:

- стаття 2,

- пункти 1 і 2 статті 3,
- пункти 1, 2 і 4 статті 4,
- стаття 5,
- пункт 1 статті 7,
- пункт 2 статті 8,
- пункти 1, 2 і 3 статті 9,
- пункт 1 статті 10,
- стаття 11.

2. Кожна Договірна Держава під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про приєднання чи затвердження повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи, які пункти вона визначила відповідно до положень пункту 1 цієї статті.

3. Будь-яка Сторона в подальшому в будь-який час може повідомити Генеральному секретарю про те, що вона вважає для себе обов'язковими будь-які пункти цієї Хартії, які вона ще не прийняла згідно з положеннями пункту 1 цієї статті. Такі взяті в подальшому зобов'язання вважаються складовою частиною ратифікації, прийняття чи затвердження Стороною, яка надсилає таке повідомлення, і набирають такої самої чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 13

Органи, до яких застосовується Хартія

Принципи місцевого самоврядування, що містяться в цій Хартії, застосовуються до всіх категорій органів місцевого самоврядування, існуючих в межах території відповідної Сторони. Однак кожна Сторона під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання чи затвердження може визначити категорії місцевих або регіональних органів самоврядування, якими вона має намір обмежити сферу застосування цієї Хартії або які вона має намір вилучити з неї. Вона може також включити в сферу застосування цієї Хартії інші категорії місцевих або регіональних органів самоврядування шляхом подання в подальшому відповідного повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 14

Надання інформації

Кожна Сторона надсилає Генеральному секретарю Ради Європи всю відповідну інформацію, що стосується законодавчих положень або інших заходів, вжитих нею з метою дотримання положень цієї Хартії.

ЧАСТИНА III

Стаття 15

Підписання, ратифікація та набрання чинності

1. Цю Хартію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації, прийняттю чи затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати, на яку чотири держави-члени Ради Європи висловили свою згоду на обов'язковість для них цієї Хартії відповідно до положень попереднього пункту.

3. Стосовно будь-якої держави, яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї цієї Хартії після набрання нею чинності, Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 16

Територіальне застосування

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця Хартія.

2. Будь-яка держава може в подальшому в будь-який час заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї Хартії на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом надіслання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного строку з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 17

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може денонсувати цю Хартію в будь-який час після закінчення п'ятирічного строку з дати, на яку Хартія набрала для неї чинності. Відповідне повідомлення над-

силається Генеральному секретарю Ради Європи за шість місяців до дати денонсації Хартії. Така денонсація не завдає шкоди чинності Хартії для інших Сторін, якщо їхня кількість протягом всього часу становить не менше чотирьох Сторін.

2. Будь-яка Сторона може відповідно до положень попереднього пункту денонсувати будь-який прийнятий нею пункт частини I Хартії, якщо ця Сторона продовжує вважати для себе обов'язковими ту кількість і категорію пунктів, які визначені в пункті 1 статті 12. Будь-яка Сторона, яка після денонсації того чи іншого пункту більше не відповідає вимогам пункту 1 статті 12, вважається такою, що денонсувала також і Хартію.

Стаття 18 **Повідомлення**

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам-членам Ради Європи про:

- a) будь-яке підписання;
- b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти чи будь-якого документа про прийняття або затвердження;
- c) будь-яку дату набрання чинності цією Хартією відповідно до статті 15;
- d) будь-яке повідомлення, отримане на виконання положень пунктів 2 і 3 статті 12;
- e) будь-яке повідомлення, отримане на виконання положень статті 13;
- f) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або оповіщення, які стосуються цієї Хартії.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те вповноважені представники підписали цю Хартію.

Учинено в м. Страсбург 15 жовтня 1985 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї Хартії кожній державі-члену Ради Європи.

**МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ
В КРАЇНАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА**

За загальною редакцією
д.політ.н., проф. Костянтина ВАЩЕНКА

Авторський колектив:

Марина КАНАВЕЦЬ
Юлія ЛИХАЧ
Іван РОЩИН
Марина ЖУРАВЕЛЬ

**Центр адаптації державної служби
до стандартів Європейського Союзу**